

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

תמוז תשפ"ה, יולי 2025

תכנית הבגרויות הגמישה

מיקוד הלמידה (כלי העזר) באזרחות חטיבה עליונה – עולים חדשים לשנת תשפ"ז

"תכנית הבגרויות הגמישה" מאפשרת לנו המורים לבחור את דרכי ההוראה-למידה-הערכה בהתאם לבחירת המורה תוך התאמה ללומדים. נושאי הלימוד שנכללים בבחינה החיצונית הרגילה (70%) יחולקו לשתי חטיבות - האחת לבחינת בגרות חיצונית, והאחרת למשימות ביצוע מבוקרות.

לבחירת בית הספר יעמדו שתי בחינות חיצוניות - אחת לכל חטיבה - שכל אחת מהן בהיקף של 35%. בית הספר יבחר באחת מהן להיבחנות חיצונית בהתאם לנושאים המצויים בה על פי כלי העזר. שימו לב - לא יינתן ציון שנתי (הגשה) לבחינה זו. כמו כן, בשאלון זה אין מבחן מותאם.

הנושאים שבהם בית הספר לא יבחר להיבחנות חיצוניות, יוערכו באמצעות משימות ביצוע מבוקרות בהיקף של 35%. לא ניתן לבחור למשימות אלו את הנושאים שעליהם התלמידים נבחנו בבחינה חיצונית.

אפשר יהיה להיבחן בבחינה החיצונית בהיקף 35% בלבד החל ממועד קיץ של שכבת י'.

מומלץ לפרוס את ההוראה ואת ההערכה במקצוע על פני שנתיים לפחות.

נושאי הלימוד הכוללים ב- 70% יחולקו לשניים:

1. לאומיות וזכויות

2. עקרונות ורשויות

שמות הנושאים ניתנו על מנת להקל בשיוך מול סמלי השאלונים. אך שימו לב, כי בכל חלק יש פירוט מלא של הנושאים הנדרשים, כפי שמפורט במסמך זה.

מבנה ההיבחנות ב"תכנית הבגרויות הגמישה":

1. שתי משימות מבוקרות - 35%

2. בחינה חיצונית - 35%

3. הערכה בית ספרית - 30%

ההפניות בטבלה הן לספר הלימוד לעולים חדשים "אזרחות - האתגר" (ניסן נווה, הוצאת מט"ח) כמו גם לספר הלימוד "להיות אזרחים בישראל - במדינה יהודית ודמוקרטית" (ורדה אשכנזי, בלהה אלפרסון, תמיר דובי, דנה שטרקמן, משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית תשע"ו)

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

35% עבור 2 יח'ל - עולים חדשים - נושא: לאומיות וזכויות

רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
החלטה 181 של האו"ם (תכנית החלוקה) אזרחות האתגר עמ' 8	הרקע ההיסטורי להקמת המדינה	1.
- הכרות עם תוכן ההכרזה - חלק היסטורי - הצדקות להקמת המדינה: היסטורית, בינלאומית, טבעית-אוניברסאלית - חלק אופרטיבי-מעשי - הקמת המדינה - חלק הצהרתי - אופי המדינה מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית הבאים לידי ביטוי בהכרזה, ארבע פניות והתחייבויות לגורמים שונים אזרחות האתגר עמ' 9-12, 52 וגם להיות אזרחים בישראל עמ' 16-17	הכרזת העצמאות	2.
- האחריות והמחויבות ההדדית של מדינת ישראל והעם היהודי - בתפוצות אזרחות האתגר עמ' 64-65	מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות – הקשר ההדדי	3.
- המרחב הציבורי: סמלי המדינה (סמל, דגל, המנון) אזרחות האתגר עמ' 53	המאפיינים היהודיים של המדינה	4.
- מרכיבי הזהות - מרכיבים שיוכיים, מרכיבים נרכשים להיות אזרחים בישראל עמ' 86-87 - סוגי זהויות - אזרחית, לאומית, דתית. להיות אזרחים בישראל עמ' 87-88	זהות	5.
-הכרת קבוצות המיעוט השונות (ערבים, דרוזים ואחרים) להיות אזרחים בישראל עמ' 102-103 (לא כולל הגורמים המשפיעים על התמורות בחברה הערבית בישראל), עמ' 108 (לא כולל תהליכי מודרניזציה בחברה הדרוזית).	המיעוטים בישראל	6.
- עקרון הפלורליזם אזרחות האתגר עמ' 19-20, 24	עקרון הפלורליזם	7.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبنۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
- רעיון הזכויות הטבעיות זכויות טבעיות-זכויות האדם הבסיסיות: הזכות לחיים וביטחון, הזכות לקניין, הליך הוגן, הזכות לחירות, חופש התנועה, חופש הביטוי, חופש דת, חופש מדת, הזכות לשוויון, אפליה פסולה, הזכות לכבוד ונגזרותיה (הזכות לפרטיות, הזכות לשם טוב) אזרחות האתגר עמ' 19,20,23 וגם להיות אזרחים בישראל עמ' 171, 172, 173, 175-180, 183-184 - זכויות מתנגשות אזרחות האתגר עמ' 23	זכויות אדם	8.
- זכויות פוליטיות/זכויות אזרח: הזכות לבחור ולהיבחר, חופש ההפגנה והמחאה, חופש ההתאגדות הפוליטית להיות אזרחים בישראל עמ' 186-187	זכויות פוליטיות/ זכויות אזרח	9.
- עקרון שלטון החוק אזרחות האתגר עמ' 23	שלטון החוק	10.
- הממשל הפרלמנטרי - הממשל הנשיאותי (יש להביר את המושגים וההשוואה ביניהם ללא יתרונות) להיות אזרחים בישראל עמ' 141-142	סוגי ממשל	11.
- תנאי יסוד לבחירות דמוקרטיות- כלליות, חשאיות, מחזוריות, שוות, מאפשרות התמודדות חופשית אזרחות האתגר עמ' 79 - עקרונות דמוקרטיים וזכויות הבאים לידי ביטוי בבחירות אזרחות האתגר עמ' 78-79	הבחירות לבנסת	12.
- שיטת הבחירות בישראל ומרכיביה: רשימתית, ארצית, יחסית אזרחות האתגר עמ' 82-83	שיטת הבחירות בישראל	13.
- עקרון הפרדת הרשויות אזרחות האתגר עמ' 25	עקרון הפרדת הרשויות	14.

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

35% עבור 2 יח'ל - עולים חדשים - נושא: עקרונות ורשויות

רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
1. - החלטה 181 של האו"ם (תכנית החלוקה) אזרחות האתגר עמ' 8	הרקע ההיסטורי להקמת המדינה	
2. - הכרות עם תוכן ההכרזה אזרחות האתגר עמ' 9-12 חלק היסטורי - הצדקות להקמת המדינה: היסטורית, בינלאומית, טבעית-אוניברסאלית - חלק אופרטיבי מעשי - חלק הצהרתי - אופי המדינה מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית הבאים לידי ביטוי בהכרזה, ארבע פניות והתחייבויות לגורמים שונים. אזרחות האתגר עמ' 52 וגם להיות אזרחים בישראל עמ' 16-17	הכרזת העצמאות	
3. - היבט משפטי-נורמטיבי - לגבי כל חוק תוכן ומטרה (כיצד מבטא החוק את אופייה היהודי של המדינה) המצב המשפטי המחייב: חוק יסוד: ישראל-מדינת הלאום של העם היהודי, חוק השבות, חוק האזרחות, חוק שעות עבודה ומנוחה, חוק איסור גידול חזיר, חוק חג המצות, החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, חוק בתי הדין הרבניים. אזרחות האתגר עמ' 42-45, 54-55 מדריך למורה - חוק יסוד ישראל מדינת הלאום של העם היהודי - בין הציבורי לפרטי: הסדר הסטטוס קוו אזרחות האתגר עמ' 62	המאפיינים היהודיים של המדינה	
4. - חוק השבות אזרחות האתגר עמ' 42-44 - חוק האזרחות אזרחות האתגר עמ' 44-45	האזרחות במדינת ישראל	

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
- הבחנה בין משטר דמוקרטי למשטר שאינו דמוקרטי עד להוצאת מדריך למורה מעודכן לא תהיה שאלה בנושא זה בבחינה	מהי דמוקרטיה	5.
- עקרון שלטון העם דמוקרטיה ישירה, דמוקרטיה עקיפה/ייצוגית אזרחות האתגר עמ' 18, 21	עקרון שלטון העם	6.
- עקרון הכרעת הרוב אזרחות האתגר עמ' 19-20, 21-22	עקרון הכרעת הרוב	7.
- עקרון הגבלת השלטון אזרחות האתגר עמ' 22	הגבלת השלטון	8.
- מנגנוני פיקוח פורמליים/מוסדיים- מבקר המדינה, הרשות השופטת, פרלמנט אזרחות האתגר עמ' 102-104, 138, 140-141 - מנגנוני פיקוח בלתי פורמליים/חוץ מוסדיים - תקשורת, דעת קהל, אומנות אזרחות האתגר עמ' 138, 146-147, 149	פיקוח וביקורת על השלטון	9.
- עבודת הכנסת: קואליציה, אופוזיציה, מליאה, ועדות (2 ועדות לדוגמא) אזרחות האתגר עמ' 92, 94-96 - תפקידי הכנסת: כינון הממשלה, ייצוג האזרחים, חקיקה (לא תופיע בבחינה שאלה על סוגי הצעות חוק ושלבי החקיקה), פיקוח וביקורת, מינוי בעלי תפקידים, אסיפה מכוננת אזרחות האתגר עמ' 98-104	הרשות המחוקקת	10.
- תפקידי הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה, קביעת תקנות - חקיקת משנה אזרחות האתגר עמ' 108 -אחריות ממשלתית משותפת, אחריות מיניסטרילית אזרחות האתגר עמ' 115	הרשות המבצעת	11.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبیۃ 2 * عمارۃ لیف رام * اورشلیم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
- אי תלותה ועצמאותה של הרשות השופטת בישראל. (לבחינה אין צורך להכיר את ההבדלים בין אי תלות עניינית, אישית והרשות השופטת כגוף) אזרחות האתגר עמ' 124-126 - מבנה מערכת המשפט בישראל: בית משפט השלום, בית משפט מחוזי, בית משפט עליון (לא תופיע בבחינה שאלה על סוגי הצווים שמוציא בג"ץ) אזרחות האתגר עמ' 127-130	הרשות השופטת	12.

30% - הערכה בית ספרית

חלק זה הנו הערכה בית ספרית הכוללת:

1. למידה והערכה של נושאים נוספים, לבחירת המורה, מהחטיבה שנבחרה למשימות מבוקרות.
2. ציוני הערכה לאורך הלמידה ותלמידאות.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبیۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>